

**İSKENDER
ÖKSÜZ**

**ZOR KULLANAN
KAYBEDİYOR**

Zor kullanan kaybediyor

İskender Öksüz

Çok partili hayata geçildikten sonra seçmenin, ona değil ötekine oy vereceksin diye zorlandığı seçimler var mıdır? Ben böyle iki seçimin şahidiyim. İkisi de darbe iktidarlarının teşebbüsüydü. Darbeciler seçime gitmek zorunda kalınca şu havaya girmişlerdi: Peki. Hadi seçin bakalım ama bizim dediğimizi seçin. Bizim istediğimiz yönde oy kullanın! Sonra o zorlamayı destekleyen yoğun propaganda. Basının -belki birkaç gazete hâriç- kontrol altına alınıp güçlülerin istediği yönde yayım yapması.

Birincisi, Demokrat Parti'yi deviren 27 Mayıs darbesinden sivil yönetime geçilirken Millî Birlik Komitesi'nin tutumuydu. İktidar partisi kapatılmıştı. Tutulacak iki yol vardı. Ya yeni partilerin kurulmasına yetecek bir mühlet verilecek yahut hemen seçim yapıp iktidar, CHP'ye, ana muhalefet partisine hediye edilecekti. Komitede, yeni partilerin teşekkülüne izin verilsin, diyenler bir iç darbeyle sürgüne gönderildi. Derhal seçime gidildi. DP'nin otoriterlik, diktatörlük teşebbüsü de darbecilerin zorlaması da hüsrarla sonuçlandı. Daha da beteri, acıyla.

Türk halkı, zorlamalara zorlamanın tam tersine tepki veriyor.

Halk despotu sevmiyor

CHP, darbeden önce yükseliş eğilimindeydi. Oyları 1954'ten 1957'ye %35,1'den %41,4'e çıkmıştı. Belki darbe olmasa ve iktidar partisi de muhalefeti ezmeye kakmasa, demokrasinin devamına izin verilse CHP, bir sonraki seçimde iktidar olacaktı. Kimse katledilmeyecek, asırlardan gelen demokrasi mirası yara almayacaktı. DP, iktidar gücünü, devlet gücünü kullanarak muhalefeti ezmeye çalıştı. Zora başvurdu. Darbeciler de diğer yönde zora başvurdu... İki zor da mağlup oldu. CHP'nin oyları artmadı, geriledi; %36,7'ye düştü. Sen misin beni zorlamaya kalkan! Daha bir yaşındaki yeni parti, AP, neredeyse CHP kadar, %34,9 aldı. Seçmen tepki oylarının bir kısmını da Bölükbaşı'nın CKMP'sine yönlendirmişti. CKMP, 1957'deki oyunu ikiye katlayarak %13,9'a yükseltti. Yeni AP ile CKMP'nin oy oranlarının toplamının kapatılan DP'nin üstünde olması ilgi çekicidir.

İkinci zorlamayı, 12 Eylül 1980 darbesinden sonraki ilk seçime, 1983 seçimlerine giderken görüyoruz. Cunta, darbeden önceki bütün siyasi partileri yasaklamıştı. Seçime giren bütün partiler darbeden sonra kurulmuştu. Cunta, Emekli Orgeneral Turgut Sunalp'a MDP diye bir parti kurdu. İktidardaki güç, MDP'yi açıkça destekliyordu. Netice: Anavatan Partisi %45,14, Halkçı Parti %30,46 ve cuntanın illa iktidara gelecek diye tutturduğu Milliyetçi Demokrasi Partisi %23,6 ile sonuncu.

Zorun hukuksuzluğu

Her iki örnekte de güç "Dediğimi yapın, yoksa!.." diyebilecek bir konumdadır. Der de. Her iki örnekte de iktidardaki cunta, bütün yayın organlarına hâkimdir. İstedliğini açar, istediğini kapatır, dilediğini yasaklayabilir.

Basın, cuntaya teslim oluşunun ibretlik bir örneği: 27 Mayıs darbesinden önce Demokrat Parti iktidarı yanlısı, tam "yandaş" bir gazete vardı. Adı Zafer'di. Basının nasıl zapt-ü rapta alındığını, Zafer'in darbe sabahındaki manşetinden anlayabilirsiniz. Hiç unutmam, tek kelimeydi: "Başarıldı". Seçimlere gidilirken tek bir muhalif gazete vardı: Son Havadis. Başyazarı Gökhan Evliyaoğlu, Genel Yayın Müdürü de Hami Tezkan'dır. Gazete taşlanır. Camı çerçevesi indirilir. Sonra bir darbeyle Evliyaoğlu ve Tezkan kapıya konur. Gazetenin muhalif ekibinin bir gece gazeteye girerek, olup biteni

okuyucularına anlatan son bir sayı çıkardıklarımı hatırlıyorum. Mücadeleleri Yeni İstanbul'da devam eder.

12 Eylül darbesinden sonra ben de -izin verildiği kadar- muhalif bir haftalık dergide, Yeni Sözcü'de yazıyordum. Dergi çıkmaya başladıktan birkaç ay sonra sıkıyönetim savcısının gönderdiği yazıyı hatırlıyorum: Dergimiz kapatılmıştı. "Hukuki gerekçe" de eşsizdi: Bir süredir devam eden zararlı yayınıızdan dolayı!..

Zor çare değil

1961'de de 1983'te de savcılar, polis, asker iktidarın emrindedir. İktidar, muhalefeti bastırmak, kendi dediğini yaptırmak, kendisinininkinden başka ses çıkartmamak için elinden geleni ardına koymamaktadır. Muhalif basın tehdit edilmekte, taşlanmaktadır. Fakat bütün bunlara rağmen; belki de bütün bunlardan dolayı, seçmen tam ters yönde hareket etmiştir. Türk halkı, "Tehdide, zorbalığa pabuç bırakmıyor." dersem bu bir klişe olur ve tam doğru değildir. Doğrusu, Türk halkı, tehdit ve zorbalığı gördüğünde tam tersi yönde hareket eder, "Defolun, gidin başımdan!" der.

Şu gergin günlerde hoş bir anekdotla bitireyim. Rahmetli Osman Bölükbaşı, 1957 seçimlerinde %7,13 oyla 4 milletvekili çıkarmıştı. Cuntanın zorlamasına tepki oylarının bir kısmı Bölükbaşı'nın partisine sığınmış ve 1961'de ona %13,95 ile 54 milletvekilliği vermişti. Radyo başında seçim sonuçlarını dinleyen Bölükbaşı'nın, bir milletvekili, bir milletvekili daha, bir daha geldiğini gördükçe gerildiği ve sayı 30, 40, 50 diye yükselince, "Ben bu kadar p***'i ne yapacağım!" diye isyan ettiği nakledilir.

Türkiye yetiştirdiği siyasetçileri zorla biçmese, siyasiler de fırsatını buldukça dikta hevesine kapılmasa demokrasimiz muhakkak daha ileri bir konumda olurdu.